

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์ แห่งประเทศไทย

A System of Internal Education Quality Assurance for the Buddhist Universities
in Thailand

สุวิทย์ ภาณุจรรย์¹ รศ. และ ดร. ประกอบ คุณารักษ์²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย และประเมินประสิทธิผลของระบบที่ได้พัฒนาขึ้นโดยมีรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา คือ เป็นการวิจัยที่ไม่ใช้การทดลอง แบบกลุ่มเดียว สถานที่ทำวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับระบบด้วยการสังเคราะห์เอกสาร พัฒนาระบบ ประเมินระบบและรับรองระบบดังกล่าว โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน 704 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบตารางวิเคราะห์และแบบประเมิน รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2555 - มีนาคม 2556 สถิติที่ใช้ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปอุปนัย ผลการวิจัย พบว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยเป็นแบบ IPO ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลัก ซึ่งครอบคลุม 40 องค์ประกอบย่อย และเกณฑ์มาตรฐานตามรายการองค์ประกอบย่อยนั้น ระบบดังกล่าวนั้นได้รับการประเมินและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ 17 รูป/คน การประเมินมีความน่าเชื่อถือและมีความสอดคล้องกัน

คำสำคัญ: ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยสงฆ์

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop the system of internal education quality assurance for the Buddhist Universities in Thailand, evaluate and verify the system effectiveness. The research design was descriptive, being non-experimental. The research places were the Buddhist Universities. The system development process consisted of a review of literature, the design of the quality assurance system, connoisseurs and qualifiers evaluation. The sample groups were 704 personnel of the universities. The research instruments employed for collecting data were an interview form, a set of questionnaires, an analytical table, and an evaluation form. All data, collected during October 2012-March 2013, were then analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, factor analysis, content analysis and analytic induction where applicable. The results of the research revealed : the system of internal education quality assurance for the Buddhist universities was the I P O concept consisting of 10 principal factors, covering 40 indicators and the criteria of the indicators. The system was evaluated and certified

¹ รองศาสตราจารย์นักศึกษาศาสตรบัณฑิตศึกษาศาสตร์ดุสิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

² รองศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

by 17 connoisseurs and qualifiers by which the evaluation was reliable and concordant accordingly.

Keywords: A system of internal education quality assurance, Developing the system of quality assurance, Buddhist Universities.

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากประพจน์ของปัญหาวิจัยที่ว่า การนำระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในทั่วไปซึ่งมีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดมาใช้กับมหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่เหมาะสมกับภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์และไม่สะท้อนสภาพข้อเท็จจริงตามอัตลักษณ์(บัณฑิตมีความรอบรู้ในหลักพระพุทธศาสนาและสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ)และเอกลักษณ์(บริการวิชาการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ) ของมหาวิทยาลัยสงฆ์เท่าที่ควร ฉะนั้น การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามสภาพข้อเท็จจริง อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งได้แก่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้น จึงมีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งเป็นผลจากการประเมินที่ไม่สะท้อนสภาพข้อเท็จจริง มีฉะนั้น จะเกิดผลเสียด้านการจัดการศึกษาที่ไร้คุณภาพแก่มหาวิทยาลัยสงฆ์เอง โดยจะทำให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่จบหลักสูตรประมาณปีละ 6,000 รูป/คน คุณภาพต่ำ ปรากฏต่อสาธารณชน ซึ่งไม่ใช่คุณลักษณะของบัณฑิตอันพึงประสงค์ตรงตามอัตลักษณ์ที่กำหนด และจะนำมาซึ่งความเสื่อมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไปที่เคยมีต่อมหาวิทยาลัยสงฆ์และพระพุทธศาสนาในภาพรวม จัดเป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน หากปล่อยปละละเลยหรือแก้ไขไม่ทันการณ์ อาจลุกลามบานปลายในวงกว้างและนำมาซึ่งปัญหาด้านต่าง ๆ ที่น่าเป็นกังวลมากขึ้น อาทิ ปัญหาวิกฤตศรัทธาในพระภิกษุ สามเณร ปัญหาวิกฤตศรัทธาต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินภายใต้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่เหมาะสม

หรือไม่สะท้อนข้อเท็จจริง ดังนั้น พระภิกษุ สามเณรหรือบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยสงฆ์และตัวองค์กรคือมหาวิทยาลัยสงฆ์เอง อาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอีกต่อไป และจะสูญเสียความน่าเชื่อถือในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณ หรือในที่สุดมหาวิทยาลัยสงฆ์อาจเสี่ยงต่อการสูญเสียอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ แล้วแปรสภาพเป็นมหาวิทยาลัยของคฤหัสถ์ทั่วไปเพราะถูกครอบงำด้วยระบบประกันคุณภาพที่ไม่เหมาะสมโดยอาศัยเงื่อนไขทางกฎหมาย และ/หรือกฎกระทรวงศึกษาธิการเป็นตัวบังคับ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์มีความสำคัญและจำเป็นในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดศึกษาเรื่องระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ฉะนั้น การศึกษาเรื่องดังกล่าว ย่อมมีความสำคัญและจะเป็นผลดีในแง่ของการนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของนักศึกษา พุทธศาสนิกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยทั่วไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ร่วมกันในวงกว้าง เพราะมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง เป็นสถาบันการศึกษาหลักของรัฐที่จัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาระดับอุดมศึกษามีสภาพข้อเท็จจริง อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และบริบทที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน มีวิทยาเขต วิทยาลัย และศูนย์การศึกษาในสังกัด เป็นจำนวนมาก ซึ่งตั้งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งยังคงเป็นปัญหาเกือบทั้งระบบให้หมดไปและเพื่อให้ได้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ที่เป็นต้นแบบ ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และบริบทที่เป็นจริง ตลอดถึงสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อประเมินและรับรองระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยที่พัฒนาแล้วนี้

กรอบทฤษฎีและแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยพิจารณาจากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบ 4 แนวคิดดังนี้

1. แนวคิดระบบตามทฤษฎีระบบของเซมเพรวิโว (Semprevivo, 1976, 225) ประกอบด้วยส่วนสำคัญอันเป็นพื้นฐาน 3 ส่วน ได้แก่ (1) ปัจจัยนำเข้า (I) (2) กระบวนการ (P) และ (3) ผลผลิต (O)
2. แนวคิดระบบประกันคุณภาพตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (2553, 15) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 9 ด้าน ได้แก่ (1) ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนการดำเนินการ (2) การผลิตบัณฑิต (3) กิจกรรมการพัฒนานักศึกษา (4) การวิจัย (5) การบริการทางวิชาการแก่สังคม (6) การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม (7) การบริหารและการจัดการ (8) การเงินและงบประมาณ (9) ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบย่อย 23 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) กระบวนการพัฒนาแผน (2) ระบบและกลไกการพัฒนาและบริหารหลักสูตร (3) อาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก (4) อาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ (5) ระบบการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน (6) ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษาและสภาพ

แวดล้อมการเรียนรู้ (7) ระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอน (8) ระบบและกลไกการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลการเรียนตามคุณลักษณะของบัณฑิต (9) ระดับความสำเร็จของการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่จัดให้กับนักศึกษา (10) ระบบและกลไกการให้คำปรึกษาและบริการด้านข้อมูลข่าวสาร (11) ระบบและกลไกการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา (12) ระบบและกลไกการพัฒนางานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (13) ระบบ และกลไกการจัดการความรู้จากงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (14) เงินสนับสนุนงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ต่อจำนวนอาจารย์ประจำและนักวิจัยประจำ (15) ระบบและกลไกการบริการวิชาการแก่สังคม (16) กระบวนการบริการทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (17) ระบบและกลไกการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (18) ภาวะผู้นำของสถาบันและผู้บริหารทุกระดับของสถาบัน (19) การพัฒนาสถาบันสู่สถาบันเรียนรู้ (20) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการตัดสินใจ (21) ระบบบริหารความเสี่ยง (22) การเงินและงบประมาณ (23) ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา

3. แนวคิดระบบประกันคุณภาพตามแนวทางของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2554, หน้า 11) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก (มาตรฐาน) 6 ด้านได้แก่ (1) คุณภาพของบัณฑิต (2) งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ (3) การบริการทางวิชาการแก่สังคม (4) การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม (5) การบริหารและการพัฒนาสถาบัน และ (6) การพัฒนาและการประกันคุณภาพภายใน โดยมีองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) 18 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) บัณฑิตปริญญาตรีที่ได้งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี (2) คุณภาพของบัณฑิตปริญญาตรี โท และเอก ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (3) ผลงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ (4) ผลงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ได้รับการตีพิมพ์ (5) งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ (6) งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ (7) ผลงานวิชาการที่ได้รับการรับรองคุณภาพ (8) ผลการนำความรู้และประสบการณ์จากการให้บริการวิชาการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัย (9) ผลการเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหรือองค์กรภายนอก (10) การส่งเสริมและสนับสนุนด้านศิลปะและ

วัฒนธรรม (11) การพัฒนาสุนทรียภาพในมิติทางศิลปะ และวัฒนธรรม (12) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสภาสถาบัน (13) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถาบัน (14) การพัฒนาคณาจารย์ (15) ผลประเมินการประกันคุณภาพภายในรับรองโดยต้นสังกัด (16) ผลการพัฒนาตามอัตลักษณ์ของสถาบัน (17) ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลกระทบต่อเป็นเอกลักษณ์ของสถาบัน (18) ผลการขึ้น่า ป้องกัน หรือแก้ปัญหาของสังคมในด้านต่าง ๆ

4. แนวคิดระบบการประเมินผลการปฏิบัติราชการของสถาบันอุดมศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก (มิติ) 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านประสิทธิผล (2) ด้านคุณภาพ (3) ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และ (4) ด้านการพัฒนาสถาบัน โดยมีองค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ระดับความสำเร็จของร้อยละเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในการบรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการของกระทรวงศึกษาธิการ (2) ระดับความสำเร็จของร้อยละเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในการบรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (3) ร้อยละของนักศึกษาที่สอบผ่านเกณฑ์การทดสอบความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ (4) ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อบัณฑิต (5) ร้อยละของระดับความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษา (6) ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามแผน (7) ระดับความสำเร็จของการจัดทำ ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต และ (8) ผลการประเมินตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และเก็บด้วยตนเอง โดยกำหนดการส่งกลับด้วยวิธีที่ผู้ตอบบรรจุแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วลงในซองปิดผนึกและ/หรือรวบรวมแล้วนำส่งกลับภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยใช้เวลาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2555 - มีนาคม 2556 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา เป็นระยะเวลา 6 เดือน มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ มีวิธีเลือกและสุ่มมา ซึ่งกำหนดได้ 3 ประเภท คือ (1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (baseline study) เพื่อทำการศึกษาสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงขลบุรี ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยสงขลบุรี จำนวน 20 รูป/คน (2) กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาเพื่อทำการศึกษาลักษณะระบบได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยสงขลบุรี เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, 607-680) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วนของผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ จำนวน 684 รูป/คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 704 รูป/คน และ (3) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาเพื่อทำการประเมินระบบต้นแบบ จำนวน 17 รูป/คน

เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการศึกษาคั้งนี้มีจำนวน 4 ชุด คือ (1) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง ใช้ศึกษาสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบัน (2) แบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากการนำไปทดลองใช้ เท่ากับ 0.992 ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) (3) แบบตารางวิเคราะห์ ใช้สำหรับวิเคราะห์ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูล และ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ (4) แบบประเมิน ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินโครงร่างระบบต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 รูป/คน ในประเด็นความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 - มีนาคม 2556

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมและสำรวจความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วทั้งหมด ก็ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ คือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา และที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและ/หรือ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้หลักการ วิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปอุปนัย

ผลการวิจัย

จากการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยดังนี้

ผลจากการศึกษาสภาพข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย พบว่า มีการดำเนินงานตามองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามที่

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดไว้ และได้มีการเพิ่มตัวบ่งชี้เฉพาะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ด้วย รวมเป็น 11 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ (สุวิทย์ ภาณุจारी, 2556, 406-413)

ผลจากการพัฒนาระบบ ได้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย แบบ IPO ซึ่งประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลัก และ 40 องค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) โดยจำแนกตามมิติพื้นฐานของระบบสามด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต รายละเอียดดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยแบบ IPO ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) จำแนกตามมิติพื้นฐานของระบบสามด้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้)			
	ปัจจัยนำเข้า (I)	กระบวนการ (P)	ผลผลิต (O)	รวม
1. การพัฒนาภาวะผู้นำ ทางศีลธรรมและ การปลูกฝังความเป็น ศาสนทายาท		องค์ประกอบย่อยที่ 34 และ 36	องค์ประกอบย่อยที่ 35	3
2. ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผน ดำเนินการ		องค์ประกอบย่อยที่ 12		1
3. ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ		องค์ประกอบย่อยที่ 13	องค์ประกอบย่อยที่ 24	2
4. การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมทาง พระพุทธศาสนา		องค์ประกอบย่อยที่ 8		1
5. การบริหารและการจัดการ		องค์ประกอบย่อยที่ 3, 17, 29, และ 30	องค์ประกอบย่อยที่ 1, 19 และ 23	7
6. การผลิตบัณฑิต	องค์ประกอบย่อยที่ 22 และ 25	องค์ประกอบย่อยที่ 4, 5, 7, 9, 14 และ 31	องค์ประกอบย่อยที่ 2, 6, 10, 16, 21, 26 และ 32	15
7. การวิจัยแนว พระพุทธศาสนา	องค์ประกอบย่อยที่ 20	องค์ประกอบย่อยที่ 11 และ 27	องค์ประกอบย่อยที่ 18	4
8. การบริการวิชาการทาง พระพุทธศาสนาแก่สังคม		องค์ประกอบย่อยที่ 15 และ 33	องค์ประกอบย่อยที่ 28	3

ตาราง 1 ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยแบบ IPO ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) จำแนกตามมิติพื้นฐานของระบบสามด้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) (ต่อ)

	องค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้)			รวม
	ปัจจัยนำเข้า (I)	กระบวนการ (P)	ผลผลิต (O)	
9. การสร้างชื่อเสียงให้แก่ มหาวิทยาลัยในฐานะเป็น องค์การทางศีลธรรม		องค์ประกอบย่อยที่ 37	องค์ประกอบย่อยที่ 38	2
10. ความสัมพันธ์กับ หน่วยงานภายนอกและ ผู้ใช้บัณฑิต		องค์ประกอบย่อยที่ 39	องค์ประกอบย่อยที่ 40	2
รวม	3	21	16	40

จากตาราง 1 องค์ประกอบหลักจำนวน 10 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาภาวะผู้นำทางศีลธรรมและการปลูกฝังความเป็นศาสนทายาท (2) ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนดำเนินการ (3) ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ (4) การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา (5) การบริหารและการจัดการ (6) การผลิตบัณฑิต (7) การวิจัยแนวพระพุทธศาสนา (8) การบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่สังคม (9) การสร้างชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัยในฐานะเป็น องค์การทางศีลธรรม และ (10) ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกและผู้ใช้บัณฑิต

ส่วนองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) จำนวน 40 องค์ประกอบ จำแนกตามมิติพื้นฐานของระบบ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า มีจำนวน 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 22, 25 และ 20 ด้านกระบวนการ มีจำนวน 21 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 34, 36, 12, 13, 8, 3, 17, 29, 30, 4, 5, 7, 9, 14, 31, 11, 27, 15, 33, 37 และ 39 และด้านผลผลิต มีจำนวน 16 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 35, 24, 1, 19, 23, 2, 6, 10, 16, 21, 26, 32, 18, 28, 38 และ 40 โดยที่องค์ประกอบย่อยแต่ละองค์ประกอบดังกล่าว หมายถึง ข้อความดังต่อไปนี้คือ (1) ร้อยละของระดับความพึงพอใจ

ของนิสิต/นักศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษา (2) ผลงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ได้รับการตีพิมพ์ (3) ระบบและกลไกการเงินและงบประมาณ (4) ระบบและกลไกให้คำปรึกษาและบริการด้านข้อมูลข่าวสาร (5) ระบบและกลไกการพัฒนาและบริหารหลักสูตร (6) ร้อยละของบัณฑิตและอาจารย์ที่ได้สอนศีลธรรมแก่สังคม (7) ระบบและกลไกการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา (8) ระบบและกลไกการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (9) ระบบการพัฒนา คณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน (10) ระดับความสำเร็จของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่จัดให้กับนักศึกษา (11) ระบบและกลไกการพัฒนางานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (12) กระบวนการพัฒนาแผน (13) ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ (14) ระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอน (15) กระบวนการบริการทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (16) ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อบัณฑิต (17) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการตัดสินใจ (18) งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ (19) ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามแผน (20) เงินสนับสนุนงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ต่อจำนวนอาจารย์ประจำและนักวิจัยประจำ (21) ผลงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ (22) ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา

และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (23) (ผล) การพัฒนาคุณภาพอาจารย์ (24) ผลการประเมินตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน (25) อาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกและเปรียญเอก (26) ร้อยละของนิสิต/นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรม/บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน (27) ระบบและกลไกการจัดการความรู้จากงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (28) การนำความรู้และประสบการณ์จากการให้บริการวิชาการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และ/หรือการวิจัย (29) ระบบบริหารความเสี่ยง (30) การพัฒนาสถาบันสู่สถาบันเรียนรู้ (31) ระบบและกลไกการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลการเรียนตามคุณลักษณะของบัณฑิต (32) บัณฑิตคุณหัสดีปริญญาตรีที่ได้งานทำหรือประกอบอาชีพและบัณฑิตบรรพชิตที่ได้ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในหนึ่งปี (33) การได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สังคมผ่านสื่อสาธารณะ (34) นิสิต/นักศึกษามีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง (35) นิสิต/นักศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในทางศีลธรรม สามารถอบรมสั่งสอนและชี้แนะสังคมในทางที่ถูกต้องดีงาม (36) การปลูกฝังให้นิสิต/นักศึกษาเป็นผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงถาวรสืบไป (37) การส่งเสริมและสนับสนุนให้บัณฑิตได้แสดงบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สังคม (38) การได้รับประกาศเกียรติคุณด้านคุณธรรมจริยธรรม (39) การพัฒนาอาจารย์ให้มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายนอกสถาบัน และ (40) การได้รับเชิญ/นิมนต์ไปแสดงธรรม อบรม หรือสอนศีลธรรมแก่

ประชาชนภายนอกสถาบัน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เกณฑ์มาตรฐานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามรายองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) นั้น ซึ่งมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน (สุวิทย์ ภาณุจारी, 2556, 412-413)

เมื่อได้ระบบแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการให้มีการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 รูป/คน ใน 4 ประเด็นหลัก คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของระบบประกันคุณภาพที่น่าเสนอ พบว่า ค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 8.75 ซึ่งมากกว่า 7.50 แสดงว่า ระบบประกันคุณภาพที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.95 แสดงว่าการกระจายของข้อมูลน้อยมาก และเมื่อนำผลคะแนนการประเมินมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยค่าสถิติแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) พบว่า ค่าสถิติเท่ากับ 0.929 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.75 และเข้าใกล้หนึ่ง (1) แสดงว่าการประเมินมีความน่าเชื่อถือ และเมื่อหาค่าความสอดคล้องโดยค่าสถิติคอนคอร์ดานส์ พบว่า ค่าสถิติเท่ากับ 0.813 ซึ่งเมื่อทดสอบนัยสำคัญด้วยสถิติไค-สแควร์แล้วได้ค่า 52.003 ที่ df เท่ากับ 16 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 โดยมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 นั่นคือ ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติคอนคอร์ดานส์ (Concordance)

Kendall's Coefficient of Concordance	
N of Items	4
Kendall's w (a)	.813
Chi - Square	52.003
df	16
Asymp. Sig.	.000*
N of Cases	17

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปเป็นข้อค้นพบ อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุป

ข้อค้นพบซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาระบบ คือ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยแบบ IPO ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลัก ซึ่งครอบคลุม 40 องค์ประกอบย่อย โดยจำแนกตามมิติพื้นฐานของระบบ 3 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต รวมทั้งมีเกณฑ์มาตรฐานที่สอดคล้องกับองค์ประกอบย่อยนั้น โดยมีรายละเอียดดังกล่าวแล้วในผลการวิจัย

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบคือ ข้อค้นพบซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาระบบ คือ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยแบบ IPO ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลัก ซึ่งครอบคลุม 40 องค์ประกอบย่อย โดยจำแนกตามมิติพื้นฐานของระบบ 3 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต รวมทั้งมีเกณฑ์มาตรฐานที่สอดคล้องกับองค์ประกอบย่อยนั้น ประเด็นที่เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับทฤษฎีระบบของเซมพรีวิโว (Semprevivo, 1976, 225) ที่ว่า ระบบต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญอันเป็นพื้นฐาน 3 ส่วน ได้แก่ (1) ปัจจัยนำเข้า (input) (2) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ และจะทำงานร่วมกันเป็นวัฏจักร เมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งมีปัญหา หรือไม่ทำงาน ส่วนอื่นก็จะหยุดชะงักไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของอุทุมพร จามรมาน (2541, 13) ที่กล่าวว่า ระบบ input, process, output (IPO) เป็นระบบพื้นฐานที่ใช้ได้กับทุกองค์การ รวมทั้งองค์การทางการศึกษาในหลายระดับ อาทิ ระดับประถมศึกษา ดังเช่น การศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (สมชาย, 2556, 89) ระบบนี้อาจจะพิจารณาว่า ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) คืออะไร เช่น ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทรัพยากรคน ทรัพยากรเงิน สภาพแวดล้อม ปัจจัยเกื้อหนุน เป็นต้น กระบวนการ

ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการวิจัย กระบวนการให้บริการทางวิชาการ เป็นต้น ผลผลิต ได้แก่ ปริมาณบัณฑิต คุณภาพบัณฑิต ศรัทธาของประชาชน เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553, 15) ที่ว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) 23 องค์ประกอบ โดยมีประเด็นสอดคล้อง อาทิ องค์ประกอบหลักที่ 1 : ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินการ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) ได้แก่ กระบวนการพัฒนาแผน สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554, 16) ที่ว่า ระบบประกันคุณภาพภายนอก ประกอบด้วยมาตรฐาน(องค์ประกอบหลัก) 6 ด้าน ตัวบ่งชี้ (องค์ประกอบย่อย) 18 ตัว โดยมีประเด็นสอดคล้อง อาทิ มาตรฐานด้านที่ 4 : การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(2556, 1) ที่ว่าการปฏิบัติตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยกรอบการประเมินผล (องค์ประกอบหลัก) 4 ด้าน ตัวชี้วัด (องค์ประกอบย่อย) 12 ตัว โดยมีประเด็นสอดคล้อง อาทิ องค์ประกอบย่อยที่ 4 : ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อบัณฑิต

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยที่พัฒนาได้ในครั้งนี้ ผู้วิจัย พบว่า เป็นระบบที่มีการเน้นกระบวนการซึ่งพิจารณาได้จากองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) ของระบบจำนวนมาก ปรากฏอยู่ในส่วนของกระบวนการ (process) คือ กระบวนการ PDCA ได้แก่ กระบวนการวางแผน (plan) กระบวนการดำเนินการตามแผน (do) กระบวนการตรวจสอบและประเมิน (check) และกระบวนการนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุง (act) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของซาลลิส (Sallis, E., 1993, p. 195) ที่ว่า องค์ประกอบของกระบวนการหรือการจัดการคุณภาพ (quality management) ประกอบไปด้วยการวางแผนคุณภาพ (quality planning) การควบคุมคุณภาพ (quality control) และการประเมินคุณภาพ (quality assessment) นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งจะนำมาอภิปรายผลคือ ความแตกต่างในเรื่องจุดเน้นขององค์ประกอบที่ผู้ทรง

คุณวุฒิได้แนะนำให้มีการปรับเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และบริบทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ กล่าวคือ องค์ประกอบหลักที่ 4 ได้กำหนดเป็นองค์ประกอบด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา องค์ประกอบหลักที่ 7 ได้กำหนดเป็นองค์ประกอบด้านการวิจัยแนวพระพุทธศาสนา และองค์ประกอบหลักที่ 8 ได้กำหนดเป็นองค์ประกอบด้านการบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่สังคม ซึ่งเป็นการเน้นในประเด็นทางพระพุทธศาสนา ในขณะที่ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ไม่ได้เน้นในประเด็นดังกล่าว ความเหมือนกันระหว่างผลการวิจัยกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ องค์ประกอบหลักที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำทางศีลธรรมและการปลูกฝังความเป็นศาสนทายาท โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำให้กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่สะท้อนผ่านบัณฑิต ที่มีความเป็นเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนาให้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของสมทวิญญูวัฒน์ (2544, 159) ที่กล่าวไว้ว่า หลักในการพัฒนามาตรฐาน (องค์ประกอบหลัก) และตัวบ่งชี้ (องค์ประกอบย่อย) ของสถานศึกษาหรือหน่วยงานนั้น ต้องให้สอดคล้องกับ สมศ. สอดคล้องกับต้นสังกัด และเป็นมาตรฐานของสถานศึกษาเอง โดยในการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ขึ้น ควรใช้หลักการ ดังนี้คือ จำนวนมาตรฐาน สมศ. กล่าวคือ มาตรฐานที่กำหนดในระดับชาติ (สมศ.) บวกมาตรฐานของต้นสังกัด บวกด้วยความต้องการของชุมชนหรือผู้ใช้ ผู้สำเร็จการศึกษาและของสถานศึกษานั้น ๆ และยังมีประเด็นการเพิ่มองค์ประกอบหลักที่แสดงถึงอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และบริบทหรือแสดงความเป็นเฉพาะทางอีก 2 องค์ประกอบหลัก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักที่ผู้วิจัยพบในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้แนะนำให้เพิ่มเติม องค์ประกอบหลักดังกล่าวนี้ คือ องค์ประกอบหลักที่ 9 การสร้างชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัย ในฐานะเป็นองค์การทางศีลธรรม และองค์ประกอบหลักที่ 10 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกและผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของอุทุมพร จามรมาน (2543, 32) ที่กล่าวว่า ถ้านักศึกษา อาจารย์และบุคลากรสร้างชื่อเสียงให้แก่สถาบันและสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคมสถาบัน

ก็จะมีชื่อเสียงในด้านต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่สังคม จะทำให้เป็นหลักฐานหรือประจักษ์พยานที่แสดงว่าสถาบันมีคุณภาพ นอกจากจะได้ศรัทธาและความนิยมจากสาธารณชนแล้ว กลุ่มบุคคลภายในคณะ ยังเกิดความภูมิใจในหน่วยงานของตนอีกด้วย และสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของฟลัด (Flood, 1993, 41-49) ที่มุ่งให้ความสำคัญแก่ลูกค้าหรือผู้ใช้บัณฑิต องค์การหรือหน่วยงานควรได้รับทราบว่าคุณค่าหรือผู้ใช้บัณฑิต มุ่งหวังอะไร คาดหวังอะไร อะไรคือความพึงพอใจของเขา เพื่อสนองตอบสิ่งที่เขาหวัง และให้เขาพึงพอใจ

สำหรับองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) ก็มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายด้วยเช่นกัน อย่างเช่น องค์ประกอบย่อยที่ 25 อาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกและเปรียญเอก คำว่า “เปรียญเอก” เป็นคุณวุฒิเฉพาะทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความหมายว่ามีความรอบรู้ชั้นเลิศเหมือนกับคุณวุฒิปริญญาเอกของคฤหัสถ์ทั่วไป เพียงแต่ว่าเป็นความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่แตกต่างกันเท่านั้น ฉะนั้น ในกรณีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งมีอาจารย์ทั้งที่เป็นคฤหัสถ์และบรรพชิต ผู้ทรงคุณวุฒิจึงแนะนำให้เพิ่มเติมข้อความว่า เปรียญเอก ในองค์ประกอบย่อยที่ 25 ดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของมหาวิทยาลัยสงฆ์และสามารถวัดผลการดำเนินงานได้อย่างแท้จริง องค์ประกอบย่อยที่ 32 บัณฑิตคฤหัสถ์ปริญญาตรีที่ได้งานทำหรือประกอบอาชีพและบัณฑิตบรรพชิตที่ได้ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในหนึ่งปี เป็นอีกองค์ประกอบย่อยหนึ่งที่คุณวุฒิแนะนำให้เพิ่มเติมข้อความ คือ บัณฑิตบรรพชิตที่ได้ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่หรือบทบาทของพระสงฆ์ซึ่งต้องปฏิบัติภายใต้กรอบแห่งศีลธรรม นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ยังได้แนะนำให้เพิ่มเติมอีก 4 องค์ประกอบย่อย เพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และบริบทของมหาวิทยาลัย ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 34 นิสิต/นักศึกษามีความรู้ความสามารถ กล่าวคือ กล่าวทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง องค์ประกอบย่อยที่ 35 นิสิต/นักศึกษามีเป็นแบบอย่างที่ดีในทางศีลธรรม สามารถอบรมสั่งสอนและชี้แนะสังคมในทางที่ถูกต้องดีงาม องค์ประกอบย่อยที่ 36 การปลูกฝังให้นิสิต/นักศึกษาเป็นผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงถาวรสืบไป องค์ประกอบย่อยที่ 37 การส่งเสริมและสนับสนุนให้บัณฑิตได้แสดง

บทบาทด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่สังคม องค์ประกอบย่อยที่ 38 การได้รับประกาศเกียรติคุณด้านคุณธรรม จริยธรรม องค์ประกอบย่อยที่ 39 การพัฒนาอาจารย์ให้มีศักยภาพในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาภายนอกสถาบัน และองค์ประกอบย่อยที่ 40 การได้รับเชิญ/นิมนต์ไปแสดงธรรม อบรม หรือสอนศีลธรรมแก่ประชาชนภายนอกสถาบัน

ทั้งนี้ จากการศึกษาระบบการในการพัฒนาองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) ของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการระดมสมองส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันโดยให้กำหนดองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) ให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่กำหนดหลักเกณฑ์ในกฎกระทรวงศึกษาธิการและให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ สกอ. และ สมศ. รวมทั้งสอดคล้องเหมาะสมกับอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และบริบทของมหาวิทยาลัย

ส่วนเกณฑ์มาตรฐานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ค้นพบและได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิ อาทิ คำร้อยละของอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกและเปรียญเอกที่กำหนดให้เป็นคะแนนเต็ม 5 เท่ากับ ร้อยละ 30 ขึ้นไป หรือค่าการเพิ่มขึ้นของร้อยละของอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกและเปรียญเอกเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาที่กำหนดให้เป็นคะแนนเต็ม 5 เท่ากับ ร้อยละ 6 ขึ้นไป ซึ่งเป็นการพัฒนาขึ้นตามรายองค์ประกอบย่อย (ตัวบ่งชี้) นั้น เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้เป็นมาตรวัดของแต่ละตัวบ่งชี้ โดยพัฒนาจากเกณฑ์ที่พัฒนาจากแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ว่า เกณฑ์มาตรฐานหรือเกณฑ์การประเมินเป็นมาตรวัดของแต่ละตัวบ่งชี้ซึ่งพัฒนาจากเกณฑ์ที่พัฒนาจากแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด หรือตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สมศ. กำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้การ

ประเมินคุณภาพการศึกษามีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553, 15) และเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่พัฒนาให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ ซึ่งพัฒนาบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและปฏิบัติได้ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่ว่า กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน เป็นกลุ่มตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของสถานศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์มาตรฐานหรือเกณฑ์การประเมินบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและปฏิบัติได้ ซึ่งสามารถชี้ผลลัพธ์และผลกระทบ ได้ดีและมีความเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายใน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, 16)

ข้อเสนอแนะ:

จากการวิจัยเรื่อง ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ส่วนที่สองเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ และส่วนที่สามเป็นข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เป็นต้น ควรนำระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยที่พัฒนาได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแลและติดตามกระบวนการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และข้อเท็จจริง โดยในกรณีนี้ สกอ. ควรส่งสัญญาณที่ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังมหาวิทยาลัยสงฆ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรนำระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยที่พัฒนาได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน การตัดสินใจ และการปรับปรุงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดถึงใช้เป็นแนวทางในการกำกับ

กระบวนการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพและมีคุณภาพมาตรฐานโดยจัดอบรม บุคลากรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบประกัน คุณภาพการศึกษาภายในที่พัฒนาขึ้น พร้อมทั้งติดตาม ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามระบบและกระตุ้น บุคลากรให้นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อ เนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษา

ภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่สามารถประเมินภารกิจหรือ การจัดการศึกษาผ่านพฤติกรรมทางด้านกาย วาจา (ศีลสิกขา) ใจ (จิตตสิกขา) และปัญญา (ปัญญาสิกขา) ได้อย่างเป็นรูป ธรรมและชัดเจน

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย สงฆ์เมื่อนำระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ มหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยที่พัฒนาได้ไปใช้เป็น แนวทางในการกำกับติดตามการจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยสงฆ์

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2551). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : ภาพพิมพ์.
- _____ (2553). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : ภาพพิมพ์.
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน.(2556). *กรอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการของสถาบันอุดมศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556*. ค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2556, จาก <http://www.opdc.go.th>
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน (องค์การมหาชน). (2554). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558)*. กรุงเทพฯ ฯ : ไททมิ.
- สมชาย พุทธโกสัย, สุทธนู ศรีไสย์ และจันทน์ วิภาตะกัลป์. (2556). *คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาระดับประถม ศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 2 กระทรวงศึกษาธิการ*. วารสารสมาคมนักวิจัย ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2556.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). *รวมบทความการบรรยายพิเศษในรอบ 1 ปี สมศ.* กรุงเทพฯ ฯ : ผู้แต่ง.
- สุวิทย์ ภาณุจารี. (2556). *ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต(การบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง) ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. เอกสาร (อัดสำเนา).
- อุทุมพร จามรมาน. (2532). *วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis Method)*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- _____ (2541). *การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : มปท.
- _____ (2543). *การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : มปท.
- Flood , Robert Louise. (1993). *Beyond TQM*. New York: John Wiley and sons.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Earyle W. (1970). *Educational and psychological measurement*. New York: Mc Graw-Hill.
- Sallis, E. (1993). *Total quality Management in education*. London: Kogan.
- Semprevivo, Philip C. (1976). *Systems Analysis : Definition Process and Design* Worthington. New York: IRWIN.